

מסורת הש"ס

ביצה פרק ראשון ביצה

יד.

עין משפט
נר מצוה

קבו א מיי פ"ג מהל'
י"ט הלכה ט"ו
סנה לאון פה טו"ש"ע א"ח
סימן תקי סעיף ה'
קבו ב ג ד מיי שס
הלכה יב סנה שס
טו"ש"ע א"ח סימן מקד
סעיף ה' :

רבינו חננאל

מתני' בית שמאי אומרים
תבלין נידובין במדוך של
עין ר"ב. אמר רב יהודה
אמר שמואל הילכתא כל
הנידובין דידובין כדרכן
ואפילו מלח, דקיי"ל כר'
מאר דאמר לא נחלקין
על כל הנדובין שנדובין
כדרכן ומלח עמון, לא
נחלקין אלא לדוך המלח
בפני עצמו, שבות שמאי
אומרים בפך ובצץ הפרור
לצלי אבל לא לקדירה,
ובית הלל אומרים נידוך
בכל ולכל דבר ואפילו
לקדירה. א"ל רב לרב
לכומר אצלי דרך, כלומר
עשה שני, הטח אסיתא
על צדה דרך. רב ששת
שמע קל בוכנא דהוה
ציל קליה, אמר כיון דציל
קליה לא אצלו דרכו,
וחבלין מנבח קליה, והאי
לא מנבח קליה לאו
מבית הוה. ת"ר אין
עושין טיטני ואין כותשין
במכתשת. תרתי קתני
אין עושין טיטני אבל
במכתשת כותשין, והדר
תני אין כותשין במכתשת
קשין אהרדי. ופוקקין
הכי קתני אין עושין
טיטני, מ"ט לפי שאין
כותשין במכתשת. ופריק
רבא ואמר הא דתניא אין
כותשין במכתשת גדולה
אבל כותשין במכתשת
קטנה לידן, אבל לבני
[ארץ] ישראל אפילו
במכתשת קטנה לא,
כתבניא אין עושין טיטני
ואין כותשין במכתשת.

בית הלל אומרים תבלין נידובין במדוך של אבן. ומימה דמשמע
הכל דתבלין מותר לדוך בלא שני ובמסכת שבת (דף קמא.
שס) קאמר פלפלין צקתא דסכינא חדא חדא שרי תרי תרי אסיר וכי
תימא דיש חילוק בין פלפלין לתבלין זה אינו דצהדיא קאמר בתוספתא
עלה דהכל פלפלין הרי הוא תבלין
ו"ל דהתם מיייר צצנת א' ודע
דשמעתא דהתם מיייר צצנת א' דלס
רוה לומר צ"ט היה לו לפרש
דכפירש ר"ח והכל מיייר צ"ט וא"כ
שרי כדרכו ואפי' במדוך של אבן
אכל מלח של יס צריך שינוי לדוך
אותו גרעין גרעין אכל ו' שלניינו"י
אין צריך שני הואיל והוא עשו
צדי אדם :

איכא בינייהו דידע ר' ב' בעי
לכפוש. דללישנא קמא
צעי שני וללישנא צתרא לא צעי שני
אי נמי צהאי שאינו מפיג טעמו ולא
ידע דללישנא צתרא צריך שני
וללישנא קמא לא צריך שני ופסק
ר"י שיש לאסור בכל ענין דאלין
לחומרא. אע"ג דנשכ סופרים הלך
אחר המסקנא הואיל ולכל אחד ואחד
יש קולא וחומרא מכל זד עבדין
לחומרא. ומיהו שומין מותר לתקנס
צ"ט בלא שני מפני שמתקלקלין
ציותו אס יעשה אותן מערב יו"ט
ועוד דלמיתניו ו' דרוח רעה שורה
עליהן כשנשטמין צלילה ומיהו מהאי
פיסקא לא נפיק לן מידי דהא קי"ל
כשמואל צקמון דכל הנדובין נדובין
כדרכן ודמיתא דמיתא צר ממלח צרי'
אצלו דרך שני מעט וכן פסק רב
אלפס דהואיל ו' ואולי וגררי אמוראי
אליצא דהאי צרימא אע"ג דצמתי'
פליגא עלה קיימא לן כצרימא וכן
פסק רב יהודאי גאון בהלכות פסוקות
וכן יש מנהג הלכה למעשה דהך
מלחא תליא צאשלי צרצרי ומי'
אסור לטחון פלפלין צרחים שלהם
משום דמחי כעוצא דחול כשטוחין
צרחים שקורין מוליני"ט צלע"ו
דציצא צפ"צ (דף כג.) אכל במדוך
של אבן מותר לדוכן בלא שני ואף
לפירוש המוספות דאלין לחומרא
מכל מקום שם דפלפלין מותרין היכא
ללא ידע מאי קדרה צעי לצשלי

לפי שהן מפיגין טעמן ופלפלין נמי מפיג טעמן מדלא קאמר איכא
בינייהו פלפלין אכל לפי מה שפירש צס הגדולים דק"ל דכל
הנדובין נדובין כדרכן יש להמיר אפי' כי ידע מאי קדרה צעי לצשלי
ואפילו לא מפיג טעמו והמחמיר לדוכן מעי"ט הרבה ציחד יתצרך
צאלהים וצס המיוחד :

בב"ר דבר ס"ד. פ"י ואפילו צדצר שאין ניעל צצנת כגון סיבי
זיירי ומוזרי ו' דמודי צהו ר' שמעון אלא אימא לכל דבר
ואפילו לקדרה ואס תאמר ואכתי מאי מיייתי דילמא לעולם צעי
שני ו"ל דפ"ה דשטית התלמוד כך היא דמיתא דלא נחלקו קאמר
דנחלקו וכי היכי דלא נחלקו על התבלין ומלח עמון שדובין כדרכן
ציחד בלא שני דומיא דהכי נחלקו בית שמאי וצ"ה על מלח
צפני עמא דלדוכה כדרכה בלא שני :

תורת. כלומר למה לי למימר תרתי דסמרי אהדי אין עושין
טיטני הא חלקא ודייקא שפיר דמי דאין טרחא מרובה
והדר תני אין כותשין כלל דפ"ה: **כ"י** תניא נמי במתניתא
קאמר אין עושין טיטני כלל אפי' צמכתא קטנה ואין כותשין שאר
צברים צגדולה אכל צקטנה כותשין הכל חוץ מטיטני משום דהאי דליכא רק לתבלין הוי כתישה כללית יד :

רבא

מקשרי אצבעותיו. ולא צכפו: **בתנ"י** מדוך. הוא צוכנא ו' שמכין
צו כדרכו ואין צריך צ שני. אכל צמלח צמקום שיש מלח גסה צפך
של חרס ידוכו ולא צמדוכה: או צעץ פירו. קף גדולה שקורין
פוקי"א דמלח צעי שני ו' ובגמרא מפרש טעמא: והמלח צמדוך של
עץ. שני צעי אכל סגי צהאי שניא
וטא: **גב' כל הקדרות.** כל מיני
תבשיל צריכות מלח הלכך מאתמול
הוא ידע דאיבעי ליה לדוכה: ואין כל
הקדרות צריכות תבלין. ואדם אינו
ידע מה יעלה צצלו לאכול מחר:
מפיגין טעמן. ממיירין טעמן אס
ידוכן מאתמול. ריחו לא נמר (ורמיה
מת) מתרגמינן לא פג: **ידע**
מאתמול מאי קדרה צעי צשול.
ללישנא קמא צעי שני ללישנא צתרא
לא צעי שני: אי נמי תבלין של
מוריקא איכא בינייהו שיש קדרה
שמתבלין אותה צכרכוס ואינו מפיג
טעמו אס נדוך מצעור יוס והוא לא
היה ידע מה יצבל מחר ללישנא
צתרא צעי שני ללישנא קמא לא
צעי שני: **עמס.** מלח ותבלין
ו' כאחד: לא נחלקו אלא לדוכה צפני
עמא. כדרכה כחצר תבלין: צפך
וצעץ הפרור. על ידי שני ולא
כדרכה וללי דהיינו צצר מועט: כלל
דצר סלקא דעסך. ואפי' צדצר שאין
ניעל צצנת: לכל דבר. ואפי' לקדרה
ועל כרחק כדרכה אמרי' כלל דרך
ציטת הש"ס דעל מה נחלקו דומיא דלא
נחלקו קאמר לא נחלקו על התבלין
ומלח כאחד שדובין כדרכן על מה
נחלקו לדוך כדרכה על מלח צפני
עמא שצ"ס אומרים צפך צשני ועוד
מחמיר ללי ולא לקדרה וצ"ה אומרים
לכל דבר נדוכית כדרכה ולא הוצרך
לפרש שצבר פירש: כי דייק. מלח:
אצלי אצלו ודוך. הטע המדוכה על
צה דסגר כשמואל דאמר נידוכה
כדרכה צמדוך של אבן ומיהו שני
וטא צעי לשנוי: קל צוכנא. צמדוכה
מלח: האי לאו מוגיה דציפאי הוא.
ידע אי שאלן זה צחון צימי
שאסרתי עליהם לדוך צמדוך של אבן
בלא שני: דהוא צליל קליה. ואילו
מכה ו' צהשטתה צאלכסון לא היה
קולו צלול: **ודילמא תבלין** הוא
צריכין שני: **נצוחי מנבח.** ו' צהסן
צמדוכה כמנצחים קרוי"שנ"ט: אין עושין טיטני. צ"ט שטורח גדול הוא
שכותש החטין עד שנחלקים ו' לארצעה דאמרי' צמו"ק (ד"ג): **סרסי.**
שני צברים יש כאן לא זה דומה לזה קתני אין עושין טיטני הא חלקא
ודייקא שפיר דמי דאין טרחן מרובה והדר תני אין כותשין כלל: **ולמא**
אין כותשין. ואנא ידענא דהו לא מתעביד טיטנא: סתם מכתשת
היינו גדולה: אכל קטנה אימא שפיר דמי. אפילו טיטני: קא
משמע לן. אין עושין טיטני כלל לפי שאין כותשין שום כתישה
צמכתשת. וכן מכתשת על כרחיך לא שנה גדולה ולא שנה קטנה
מכתשי רישא אין עושין טיטני כלל: אכל **כותשין קטנה.** דהוי
כללית יד דאינה אלא לתבלין: כי שניא נמי **מסני.** דלעיל
מכתשת גדולה תניא ולא תימא מה טעם קאמר אלא תרתי
קתני וה"ק אין עושין טיטני כלל אפי' צקטנה ואין כותשין שאר
כתישות צמכתשת כגון דייקא וסתם מכתשת צגדולה קא מייירי:

רבא
במכתשת גדולה תניא. פירוש ו' והשתא ניימא דתרתי קאמר והכי
צברים צגדולה אכל צקטנה כותשין הכל חוץ מטיטני משום דהאי דליכא רק לתבלין הוי כתישה כללית יד :

(א) [סנהדרין ד' ושי"ג]
(ב) ס"א אלא שני וטא,
(ג) צכ"א טעף: יוצר
מתבלין, (ד) פ"י ולא צנת אמת
אלא צפסס אמת זה חמר זה.
(ה) [אמר רש"י],
(ו) ודלא דכפירי רבינו חננאל
כל"ל ועי' צחוס' שבת קמא.
ד"ה ה' (ז) ס"א שני,
(ח) [גדלה ה' (ז) עי' רש"י],
(י) שבת קמא.

הגהות הב"ח

(א) גב' אמר ליה רב
אחא. י"ב ס"א א"ל רב
לרב אחא ברדלא י
דימא כ' (ב) ש"ה ד"ה
מדוך הוא טוכא ונכין בו
במדוכה כדרכו: (ג) ד"ה
דהוא צליל קליה. ואלו
מכה בחטייה צאלכסון:
(ד) ד"ה צחוי מנבח
כשהגריעין משתבלין
שמע קורין צכ"ל:
(ה) תוס' ד"ה איכא
בינייהו ידע מאי קדרה
לצשלי ועי' ר' רבי
אלפס דהואיל דשקולו
וטרו אמוראי אליצא וכו':
(ו) ד"ה אין מלח וכו'
והשתא ניימא דתרתי:

הגהות מהר"י

לנרא
(א) תוס' ד"ה בית הלל וכו'
דלס ר"ל ציי"ט היה לו
לפרש כדפירש ר"ח.
מהפסו הציטת וי"ל דלס
ר"ל ציי"ט כדפירש ר"ח
היה לו לפרש:

לעזי רש"י

פוקי"א [פ"ו] א"ח. קף
גדולה. צפקת. קרוי"שנ"ט.
נבחים.

מוסף תוספות

א. וכן דמיא משמע
מדתני ליה בהלכות שבת
ולא תני ליה בהלכות יום
טוב. שניה סוד"ה אלא
אימא. ב. במוריקא כלומר
דתבלין של כרכוס נמי
איכא בינייהו שהכרכוס
אינו מפיג טעמו אס נדוך
מבעי"ר. ג. עד שהיה
ב' חומרי. מפיג, ולא ידע
מאי קדירה בעי לבשולי.
ה. הני מילי דאיכא
חד לישנא דמיקל לגמרי,
אבל הכא בכל חד וחד
איכא צד קולא וצד
חומרא. שס. ה. דליכא
למימר בכי הא הלך אחר
המיקל דהא לא ידעין
מאן מנייהו מחמיר.
ספ"ה. ו. ושרי מירי דהוי
אשוחט ומבשל דשרי
לכ"ע. חוס' שבת קמא. ד"ה
הי פלפלי. ז. דגראה הוא
דהפתא טעם הייני שחש
כח התבלין ואינו חריך כל
כך וכולו לתקן הדבר
כשמרבה התבלין אבל
הפתא טעם שומין אכל
יכול לתקן. שס. ח. בפרק
כל חיר (נדה דף יז.)
השטן קלוף שעבר עליו
הלילה האוכלו מתחייב
בנפשו דרוח רעה שורה
עליהן. לא"ש.